

© Editura Evdokimos, 2016

Telefon: 0736.541.421

Email: edituraevdokimos@gmail.com

www.evdokimos.ro

www.librariaevdokimos.ro

Fundația Profesor George Manu
Str. Austrului Nr. 12, Bl. 3, Sc. C, Ap. 32
Sector 2, București
Telefon: 0746.548.305
Email: fgmanu@gmail.com
www.fgmanu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Crăciunul întemnițat / coord.: Cezarina Condurache. - București : Editura
Evdokimos, 2016
ISBN 978-606-94244-6-9

I. Condurache, Cezarina (coord.)

821.135.1-94

CRĂCIUN ÎNTEMNIȚAT

**Sărbătoarea Nașterii Domnului în
temnițele comuniste și după eliberare,
în amintirile mărturisitorilor**

Ediție alcătuită și îngrijită de Cezarina Condurache

Editura Evdokimos
Fundația Profesor George Manu
2016

curte, la vedere, pentru ca trecătorii să creadă că bradul va fi împodobit doar de Anul Nou.

Oare mai rămăsese în ei ceva din adevărata semnificație a sărbătorii? Sau au cedat presiunii copiilor, care vroiau neapărat să aibă un pom de Crăciun?

Aurel Vișovan, „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit?”, Editura Napoca Star, 2006

CUPRINS

Paștile cele din Betleemul din adâncuri.....	5
Cuvânt înainte.....	9

PARTEA I

Sărbătoarea Nașterii Domnului în temnițele comuniste și după eliberare, în amintirile mărturisitorilor aflați în viață

PETRU C. BACIU.....	15
Crăciun 1941, în spatele gratiilor.....	16
Anul Nou 1942.....	17
CORNEL BOIANGIU.....	21
Crăciun în lagărul Stoenești 1961.....	23
PREOT NICOLAE BORDAȘIU.....	27
Primul Crăciun în celulă, Oradea 1955.....	28
ERAST CĂLINESCU.....	37
Crăciunul, în închisoarea cea de-afară.....	39
IOAN DUNCA.....	45
Crăciun întemnițat, Coasta Galeș 1952.....	46
Crăciun întemnițat, Salcia 1962.....	52
NECULAI ENCIU.....	55
Sărbătorile Crăciunului:	
Peninsula 1951, Galeș 1952, Onești 1953.....	56
ALEXANDRU FOTA.....	59
Crăciunurile mele.....	61
VASILE JACQUES IAMANDI	
Odissea unui vântură lume. Crăciun în Lublianka 1952.....	67
ELISABETA IONESCU.....	97
Crăciun îndurerat 1942.....	99
EMANOIL MIHĂILESCU.....	101
O viață petrecută între o adolescență agresată și chinuită și o bătrânețe în lipsuri și umilinte.....	103

NICULINA MOICA.....	113
Câteva trăiri din adolescența mea, petrecute în închisorile comuniste.....	115
TRAIAN NEAMȚU.....	119
Crăciun la Gherla 1958.....	121
Crăciun în lagărul Periprava 1959.....	124
PREOT EMIL NEDESCU.....	129
Crăciun în temnița Aiud 1948.....	131
CORNEL ONACA.....	135
Crăciunul sărbătorit în închisorile comuniste.....	136
ALEXANDRU PANTEA.....	139
Amintiri. Crăciunul la Oradea și Târgșor.....	140
FLORIN POPESCU.....	145
Cu steaua la colindat.....	146
Crăciun Jilava 1951.....	150
Crăciun 1953 Gherla.....	153
Colindatul pe familii.....	155
După 20 de ani. De la Moș Crăciun la Moș Gerilă. Crăciun 1964.....	157
MIREL STĂNESCU.....	159
Amintiri de Crăciun. Jilava 1957, Gherla 1958.....	161
PETRE VIȘAN.....	165
Mărturii din închisorile comuniste, Jilava 1959.....	166
AUREL VLAD.....	167
Primul Crăciun întemnițat: Penitenciarul Oradea, 1949, la 16 ani.....	169
MARIA BĂDESCU.....	173
Crăciun în deportare.....	174
GABRIELA BELDIE.....	177
Ninge cu pace.....	178
TEODOR PRIDIE.....	182
Chinurile deportării.....	183
ILEANA VOICESCU.....	185
Ajun de Crăciun, '67... '97.....	186

PARTEA a II-a

Sărbătoarea Nașterii Domnului în temnițele comuniste și după eliberare, în amintirile mărturisitorilor trecuți la Domnul	
ATANASIE BERZESCU.....	195
Crăciunul în Aiud 1952.....	196
Crăciun în domiciliu obligatoriu, Lătești 1957.....	199
DUMITRU BORDEIANU.....	201
Crăciunul anului 1948, la Suceava.....	202
Crăciunul în 1950, la Pitești.....	203
PREOT LIVIU BRÂNZAȘ.....	209
Crăciun la Securitatea Oradea 1951.....	210
Crăciun la Cavnic 1953.....	212
Crăciun în Zarca Aiudului 1962.....	213
VALERIU GAFENCU.....	219
Penitenciarul Aiud, 22 noiembrie 1945.....	220
Penitenciarul Aiud, Crăciun 1945.....	221
Penitenciarul Aiud, Anul Nou 1946.....	222
ARISTIDE LEFA.....	227
Crăciun 1949 Jilava.....	228
VIRGIL MAXIM.....	231
Crăciunul 1942.....	232
IONEL MOȚA.....	239
La Nașterea Domnului 1936.....	240
DUMITRU ONIGA.....	243
Un Crăciun în închisoare 244.....	244
FLOR STREJNICU.....	247
Nașterea pruncului Iisus prăznuită în închisoare.....	249
Crăciunul anului 1941.....	249
Crăciunul exilului legionar.....	252
AUREL VIȘOVAN.....	255
Crăciun la Pitești 1949.....	257
Crăciun 1964.....	262

PETRU C. BACIU

S-a născut la 29 iunie 1922, la Bacău, a terminat Liceul Comercial din oraș și a devenit student al Academiei de Studii Comerciale și Industriale. Pentru apartenența sa la Mișcarea Legionară a fost înțemnițat de două ori de regimul Antonescu (1941-1942, detenția la Galați și Văcărești). După 1944 activează ca partizan anticomunist.

Arestat în 1948, va fi condamnat la 10 ani de muncă silnică pentru „uneltire împotriva orânduirii sociale”. Din cei 10 ani de condamnare va executa de fapt 13... detenția în temnițele și lagărele: Jilava, Pitești, Aiud, Iași, Poarta Albă, Capul Midia, Culme, Onești, Borzești, Periprava. Eliberat în 1961, va fi rearestat de regimul comunist în 1975 pentru „propagandă împotriva orânduirii sociale”, condamnat la 5 ani de detenție, va ajunge în temnițele Bacău și Aiud de unde va fi eliberat în 1977.

Luptător anticomunist, scriitor și poet de mare sensibilitate, Petru C. Baciú trăiește în prezent la Bacău.

Crăciun 1941, în spatele gratiilor

Pentru cei închiși rugăciunea și ardoarea de a-întelege și trăi în Dumnezeu sunt mai puternice ca în libertate. Sufletul e pătruns de mai mult extaz, iar pătimirea cu cât e mai grea ea învie în tine măreția Slavei Sale primordiale. Cel bun devine mai bun în temniță, iar cel slab se pierde.

Seara sfântă a nașterii Domnului Iisus Hristos mă găsește după gratii.

După trecerea „numărului” (apelul de seară) ne adunăm cu toți în jurul godinului, cu frunțile plecate, nu de restriște, nici de resemnare, ci pentru rugăciune.

Prezentul hâd va trece ca un nor!

Se dă tonul: „Cu noi este Dumnezeu înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu, auziți toate neamurile”.

O undă caldă trece parcă peste frunțile noastre și ne mângâie inimile. Izolați de lume, de după gratii, începem colindele:

*A venit și-aici Crăciunul
Să ne mângâie surghiunul
Cade alba nea
Peste viața mea
Peste suflet ninge
Cade alba nea
Peste viața mea
Care-aici se stinge*

Am cântat până noaptea târziu toate colindele din copilăria noastră - râvnită acum - plecată pe nesimțite și pentru totdeauna către cer. Cu ele am umplut văzduhul sufletelor noastre surghiunite, și am adus osanale nemuririi lor.

După acest ospăț sufletesc admirabil am cântat, „Cu noi este Dumnezeu” și ne-am așezat fiecare pe scândura lui.

Dimineața, prima zi de Crăciun după rugăciune am dat onorul Căpitanului: șeful camerei comandă gardă drepti, pentru onor înainte apoi rostește cu glas tare și după el repetăm toți:

*Trăiască Legiunea, să trăiești Căpitane!
Legionarii din temnița Galați te salută!*

Anul Nou 1942

1 ianuarie 1942. Viscol și troiene mari. „Numărul” se face cu puțină întârziere. La fluierul „Primului” ne încolonăm. Intră „Primul” cu armata lui de însoțitori. Șeful camerei comandă: „Gardă, drepti, pentru onor înainte...” Executăm. Ducem mâna la piept și apoi ridicăm brațul sus!

Șeful camerei rostește: „Domnule «Prim», legionarii din camera numărul 8, vă urează la mulți ani!”

„Primul” răspunde: Vă mulțumesc și vă urăm și noi dumneavoastră „La mulți ani!”

Am trecut apoi la programul zilei. Seara, ne-am strâns iarăși cu toții în jurul godinului ca și în ajun. Viscolul furios lovea puternic în gratii, care dârdâiau, iar ușa clănțănea ca un om cuprins de friguri. Zăpada spulberată printre dreve dădea năvală până la noi. Fulgii străluceau o clipă, apoi se transformau în picuri mici pe frunțile noastre.

S-a povestit, s-a urat, s-au cântat de toate inclusiv cântece legionare, s-a jucat. Ion Mihăilă era protagonistul tuturor ghidușiilor. Timpul a trecut pe nesimțite.

Cântăm în încheiere „Cu noi este Dumnezeu” și fiecare pleacă la locul lui. Așa am început anul 1942.

Ce ne așteaptă, nu știm! Nimeni nu poate discerne fatidicul vremurilor de mâine. Vor trebui multe jertfe, multă

suferință, va curge mult sânge. Ion Antonescu a declarat „război sfânt” pe drept și în asentimentul tuturor românilor împotriva bolșevismului rusesc care ne-a luat pământul sfânt la Basarabiei și Bucovinei de Nord, iar altul nesăbuit împotriva legionarilor. Le va câștiga oare pe amândouă? Sau mai curând le va pierde pe amândouă?

Noapte de Crăciun

*Ferecat în lanțuri, sfâșiat de ger,
Mă veghează-n noapte crâncen temnicer.
Mi-au luat fereastra, hainele-mi luară,
Mă rotesc de una, frigul mă doboară.
Temnicerii toarnă apă pe podea;
Iisuse, mă doare, crucea mi-i prea grea.
Noapte de Ajun, nu mai cânt Domn, Domn,
Iisuse mi-e foame, Iisus mi-e somn...*

(Crăciun la Neagra, Suceava 1950)

Colind

*S-a stins steaua care
Vestea taina mare;
Cerul e de piatră,
Beznele ne latră;
Fiare și blesteme
Au dat buzna-n vreme,
Pradă totu-n cale
Lăsând numai jale.*

*Cnutul greu ne-apasă,
Plâng pruncii la masă,*

*N-au deloc merinde,
Nu rostesc colinde.
Pe buze de slavă
Pusu-le-au otravă
Fiare apocalipte
Spurcând toate sfinte.*

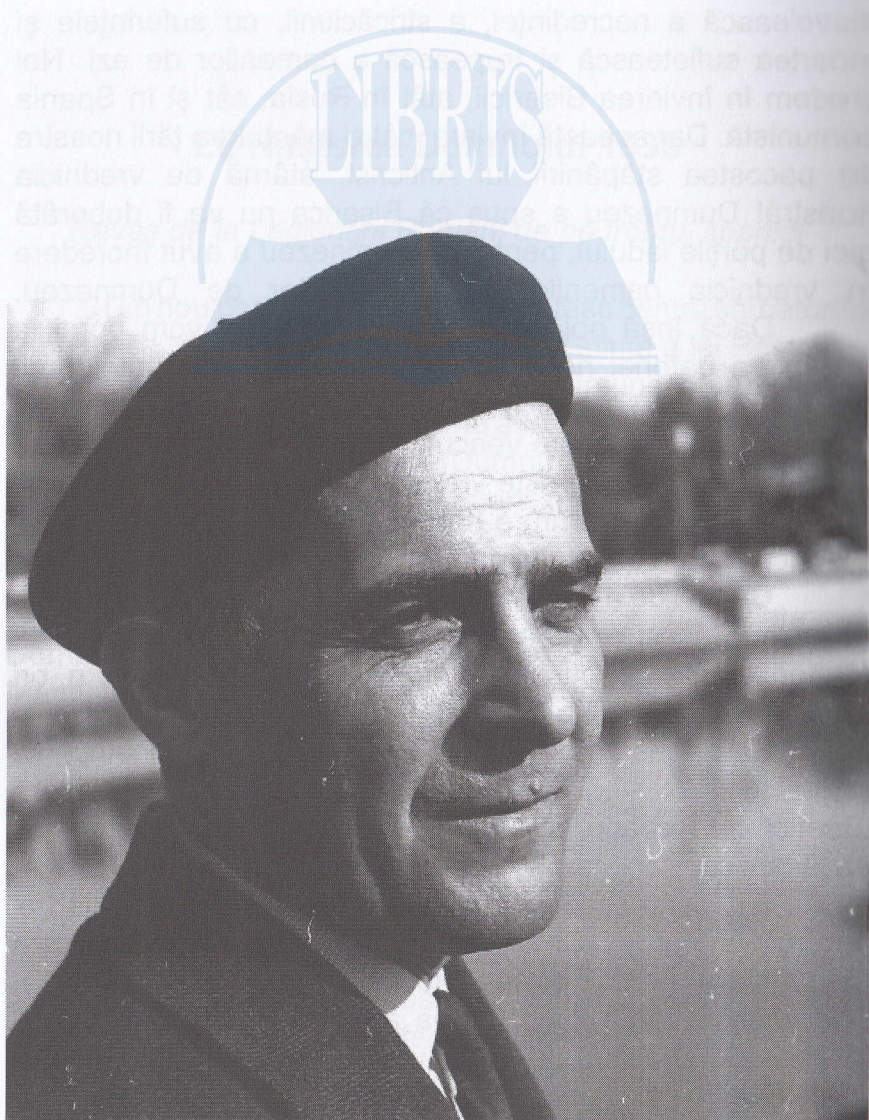
*Durule prin țară
Aprigă fiară,
Vine cu urgia
Aducând pustia.
În orice iubire
Arde-o răstignire
Și în orice gând sfânt
Plânge un mormânt.*

Ajun de Crăciun

*Iarăși după gratii
Sulfetu-mi se zbate
Noaptea veșniciei
Peste mine cade.*

*Nu mai privesc seara
Cerul înstelat,
Razele luminii
Aici nu răzbat.*

*Zăvorăsc în mine
Vălvătăi din munți,
Umbra grea a morții,
Își întinde punți.*

DUMITRU ONIGA

S-a născut la 14 august 1925 în localitatea suceveană Stupca. la contact cu Frățiile de Cruce în 1941 ca elev al liceului Ștefan cel Mare. În timpul rebeliunii antonesciene, avea să fie lovit în burtă de un glonte rătăcit.

În 1942 va fi judecat și va primi o condamnare de 3 ani închisoare. Execută detenția la Cernăuți, Ploiești, Alba Iulia și Aiud. În februarie 1944 s-a eliberat odată cu un decret de grațiere dat de Mareșalul Antonescu. În octombrie 1944 este rearestat și condamnat la încă 3 ani detenție, tot pentru activitate legionară. Execută detenția în lagărul Săcel, de unde va fi eliberat în februarie 1945. În august 1948 este arestat de regimul comunist, împreună cu tot grupul legionar din Baia Mare.

Acuzat de „uneltire împotriva orânduirii sociale”, va primi o condamnare de 8 ani temniță grea. Execută detenția la Baia Mare, Cluj, Satu Mare, Aiud, de unde va fi eliberat în iulie 1956. La externare va afla ca i s-a fixat domiciliu forțat la Răchitoasa pentru 2 ani.

În septembrie 1958 Dumitru Oniga este arestat din nou și va fi condamnat la 3 ani de detenție la ordinul MAI. Cei 3 ani s-au transformat însă în aproape 6 ani de detenție! Va fi dus în lagărul de la Noua Culme, apoi la Periprava de unde se va elibera abia în mai 1964.

După eliberare va termina liceul, apoi va urma facultatea de științe economice. Dumitru Oniga s-a mutat la Domnul în 20 octombrie 2016 și a fost înmormântat la Stupca.

Un Crăciun în închisoare

Aiud, decembrie 1952, Celularul Nou, celula 19.

Întotdeauna, iernile trăite în închisori au fost grele și au dat multe jertfe. Frigul de la locul de muncă și din celulă, hainele sărăcicioase, subțiri și puține și mai ales foamea, te frângeau. Pe atunci lucram în fabrica de pe lângă penitenciar, la secția matrițe-prese și, cum normele erau mari, nerealizarea lor ducea la pedepse ce dublau chinul.

Dar acum, când vorbim despre Crăciun, să ne îndreptăm spre cele sufletești și să uităm de iadul în care ne zbăteam. În acel timp m-am nimerit în celulă cu Părintele Zosim Oancea, din Sibiu. Părintele era un om deosebit, de o vastă cultură și un preot desăvârșit. Am învățat multe de la el. Cu noi în celulă mai stăteau doi inși, un ofițer și un tânăr, pe care nu prea îi vedeam pentru că lucrau în alt schimb. Se lucra fără întrerupere, adică fără zile de repaus, duminici sau sărbători, totuși, duminicile, când puteam, părintele ținea să facem în celulă o mică slujbă religioasă la care eu dădeam răspunsurile. În restul zilelor spuneam rugăciunile obișnuite. În acea perioadă am dus o viață spirituală intensă, care m-a întărit foarte mult.

Se apropia Crăciunul și fiecare căutam să ne aducem aminte de toate colinzile copilăriei. Circulau și colinzi făcute în închisoare, în special de Radu Gyr și de alți poeți deținuți, iar noi căutam să le învățăm și să le cântăm. Toate aceste activități le făceam în mare taină, cu multe precauții și mai mult pe șoptite, căci dacă erai prins asupra faptului, consecințele erau grave – pe mulți i-a costat chiar viața. În lunile acelea și eu am făcut multe poezii pe care le discutam cu părintele și

pe unele, care i-au plăcut în mod deosebit, le-a învățat.

Seara Crăciunului din acel an a fost o seară liniștită, cu fulgi de zăpadă, iar ființele noastre erau pline de imagini ale unor chipuri dragi și amintiri duioase legate de alte sărbători. Orașul are multe biserici și ceea ce impresiona, la orice sărbătoare, erau clopotele din Aiud. S-au făcut multe versuri despre aceste clopote. Am avut și eu o asemenea poezie, dar n-am mai putut-o reface. Întotdeauna rugile noastre s-au împreunat cu dangătul lor, ca o vibrație adâncă, dusă până la extaz, ce urca spre ceruri. Deși eram obosiți ca după o zi de muncă, nu am putut dormi. Stăteam în paturi sub pături, ca să ne fie mai cald, iar părintele povestea de parcă citea întorcând foile unei cărți sfinte. În liniștea aceea solemnă, au început, pe rând, clopotele. Sunetele lor melodioase au pătruns în fiecare celulă unde întemnițatii le ascultau cu evlavie și se rugau.

M-am sculat și am deschis fereastra ca să le auzim mai bine. O pală de vânt ne-a spulberat, printre gratii, fulgi de zăpadă, de parcă niște îngeri albi au venit să ne colinde. După un timp am închis geamul, pentru că se făcuse frig, iar când am coborât din patul de sus, de unde ajungeam la fereastră, părintele era în genunchi. Palmele îi acopereau fața, poate voia să-și ascundă emoția și lacrimile scumpe. Am îngenunchiat alături de el.

Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeuul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoaștinței, că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui Dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de Sus, Doamne, Slavă Ție, și cuvintele se împleteau cu dangătele prelungi ce anunțau, peste vremi, Nașterea Domnului.

După ce ne-am băgat iarăși sub pături, am colindat în surdină, până târziu. Clopotele încetaseră și fulgi mari și jucăuși se învărteau pe afară, ca o hârjoană de copii. Încet, tăcerea s-a așternut, căci la un moment dat niciun fel de